

ביקשתי מהטען שיבדוק. הוא אמר לי: 'איתן! יש נגמ"ש בוער'

סא"ל (מיל') איתן ברקאי קיבל את צל"ש הרמטכ"ל במלחמת שלום הגליל, על תפקודו תחת התקפת ארטילריה סורית

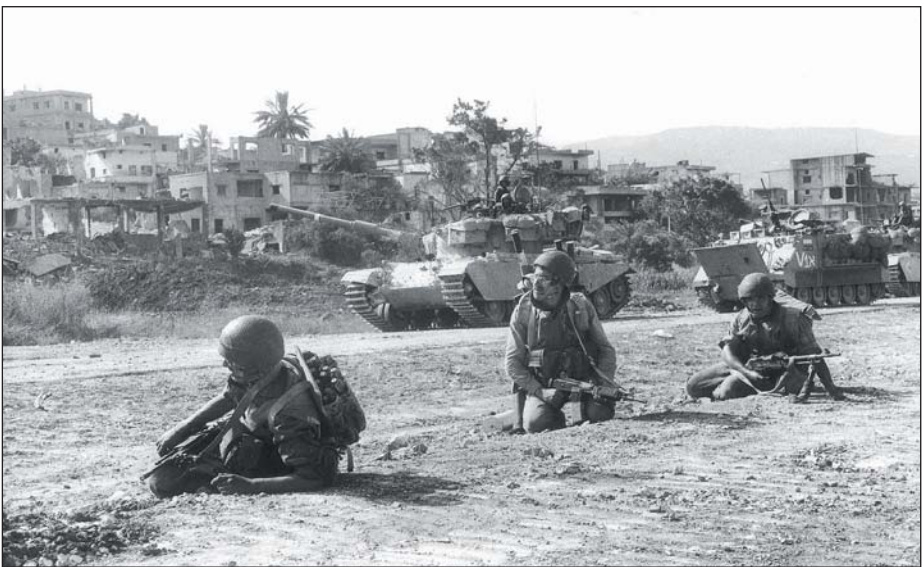

מלחמת לבנון השנייה שונה מקודמתה בשנת 82'. השטח הוא אותו שטח, גם השיטה של האויב לא ממש השתנתה – הטלת מורא על האזרחים. עם זאת, רב השוני על הרמיון: האויב מתוחכם הרבה יותר, הקו המפריד בין זירת הקרב לעורף טושטש. ומה שחשוב יותר – דור המפקדים התחלף לחלוטין. ביקורת לא מועטה נמתחה בזמן המלחמה ואחריה על מוביליה בצה"ל ומחוצה לו, אבל לטענת סא"ל (מיל') איתן ברקאי – בעל צל"ש הרמטכ"ל ממבצע שלום הגליל – לא שם טמונה הבעיה, אלא בדרגי הפיקוד הנמוכים יותר. "אם על גבעה שיש בה 32 מחבלים מטפסים 750 לוחמים ולא מצליחים לכבוש אותה, אז משהו צריך לתת את הדין, גם אם הם הלוחמים הגדולים ביותר בצה"ל. כי יש פתרונות לכל דבר", הוא קובע.

סא"ל (מיל') ברקאי נולד בשנת 1960 והתגייס לשריון ב-78'. במלחמת שלום הגליל הוא היה סגן מפקד פלוגה בגדוד 74 של חטיבה 188. ב-6 ביולי, לפני 25 שנים בדיוק, הרעישה ארטילריה כבדה את אחד המוצבים. המג"ד לא היה במקום, וסגן ברקאי שימש כדמות הבכירה במקומו. בעודם מתארגנים, נחת פגז על נגמ"ש של לוחמי גולני. ברקאי הרגיע את חבריהם, פיקד על האירוע ונכנס בעצמו לנגמ"ש הפגוע. תוך כדי פעולה, נחת עוד פגז ארטילריה שהעיק את ברקאי החוצה. באותה פעולה איבד ברקאי את עינו. על פעולתו במבצע הוענק לו צל"ש הרמטכ"ל.

■ מצטרפים לגולני ■

"היה יום שיש. ערב קודם הייתה התנגשות בהר רב וסגרו את היציאות. אנהנו היינו שניים בקורס מ"פים שהיינו שייכים לגדוד. באנו למג"ד ואמרנו 'אין לנו מה לעשות פה. ברור לך לגמרי שאם יקרה משהו אנהנו צריכים לעלות ליחידה שלנו'. הוא הבין את זה ושהחר אותנו. נסענו ביום שיש ובערב הגענו לגדוד ששהה בסינדיאנה ברמת הגולן. מג"ד 74 היה עמירם לוין. מח"ט 188 היה מאיר דגן. "בשבת בערב התחלנו לנסוע על זחלים לכיוון קיבוץ יפתח. היינו למעשה גדוד הטנקים של חטיבת גולני, כאשר גולני הפרישו גדוד לטובת חטיבת השריון 188. ביום ראשון בבוקר נכנסנו ללבנון. נסענו מהגזרה המרכזית לכיוון צידון. בוכונו מספר

חיילי צה"ל בלבנון במלחמת שלום הגליל. "היינו גדוד של נגמ"ש פ"פ"

ימים בתוך אל חילוה, שם התכתשנו והגרוד איבד את הקצין הראשון, סמ"פ בפלוגה ח', שמעון שחר. המשכנו על כביש החוף בואכה ביירות, תהליך שלקח קרוב לחודש עם הפסקות אש באמצע."

■ הפגזים נוחתים ■

"השארנו את טנקי המג"ד והסמג"ד ועוד מחלקה של גולני במוצב הפיקוד. בינתיים כל הגדוד ירד לאתנחתא באזור החוף ואני ירדתי עם הג'יפ להביא ציוד לחברה". שמעתי בקשר שעמירם לוין קורא למ"פ שלי ואומר שיש ארטילריה באזור עמדת הברוש, שצופה לשרה התעופה בביירות. על המקום עשיתי סיבוב עם הג'יפ, קראתי למ"פ ואמרתי לו 'תישאר במקום ותדאג שהצוות שלי יחכה לי בטנק'. הצוות שלי חיכה לי בתוך הטנק ונסענו לעמדה. למה הם ביקשו שיגיע טנק? כי עמירם והסמג"ד, מאיר קשטן, נסעו לפקודה בגולני ולמעשה לא היו שם מפקדים בכירים. כמה אני יכול להיות בכיר בעמדה שלי? אבל בסדר.

"הגעתי לעמדה, סידרנו את הטנקים וביקשתי מכל החיילים של גולני שייכנסו לתוך הנגמ"שים ויקרבו אותם לישבנים של הטנקים, כי הטנקים עמדו בזווית שאם פגז ארטילריה פוגע, הוא יפגע קודם בטנק ולא בנגמ"ש. "אצלי בטנק ישבו קרוב לצריח שמונה אנשים, ואכלו מחביליה שהגיעה מהבית יום קודם עם רכז המשק של קיבוץ יפתח, שהיה סמח"ט בית-הספר למ"כים. ישבנו בפנים ואו שמעתי שריקה שהייתה מאוד קרובה וכמעט גידרה לי את הטנק. ביקשתי מהטען שלי שיבדוק מה זה עשה מאחורה. הוא

עילום: שי סקין

ברקאי. "היה פיצוץ ולמוזי עמתי החוצה"

הסתכל ואמר לי: 'איתן! יש נגמ"ש בוער'. "טובבתי את הטנק, התקרבת לי נגמ"ש בנסיעה ועם הטנק דחפתי את הפנים של הנגמ"ש כדי שאראה מה קורה. ראיתי תמונה מאוד לא סימפטית בפנים: ארבע גוויות, כאשר בחוץ שוכבים עוד שני פצועים כתוצאה מההדף. נסעתי שני מטר אחורה וראיתי את החיילים של גולני באטרף חסר תקדים מסתובבים שם. ירדתי למטה עם המ"מ של גולני. הכנסנו את כל החיילים לנגמ"שים והבטחתי להם שאכנס לתוך הנגמ"ש. מישו אמר שהוא שמע שצועקים מתוך הנגמ"ש 'חושב'. אמרתי להם:

'תיכנסו לכלים לפני שיהיו פה נפגעים נוספים'. "לקחתי מטף גדול מאחר הנגמ"שים, נעמדתי בצדו של הנגמ"ש הבווער ואמרתי 'אני אשפריץ עד שיהיה חושך'. כשיש חושך זה אומר שהאש כבתה. ואז נכנסתי פנימה בקפיצה. תפסתי בחור אחר בשכפ"ץ וראיתי שהוא מת. איך שתפסתי אותו, היה פיצוץ ולמוזי עמתי החוצה בערך 20 מטר. אם הייתי עף בתוך הנגמ"ש סביר להניח שלא הייתי מספר כעת את סיפורי.

"מאותו רגע התחיל שלב הפינוי. הראשון שהגיע אליי היה הטען שלי. הרוקטור במילואים שהיה איתי לא תפקד במלוא כוחו. אני חושב שהוא לא היה מנוסה ולא היה מחובר לעניין. ניסיתי לעלות חזרה לטנק ולא הצלחתי. פתחתי את עין שמאל והבנתי שבעין שמאל אני רואה ובעין ימין אני לא רואה. הכניסו אותי לנגמ"ש פינוי, ושמעתי בקשר שבזמן שהטען הגיע אליי התותחן שלי דיווח ש'משני איברים אדום'. כלומר, סמ"פ פלוגה ו' נהרג, שזה אני. תפסתי את מכשיר הקשר ואמרתי לו: 'הכל בסדר'.

"צריך לזכור שאנחנו היינו גדוד של נפגעי סמ"פ: הראשון נהרג בצידון, השני, בועז וולטר, נהרג באזור רבור. הגענו למטה לאזור החוף. חיכה שם הליקופטר שדאגתי שיגיע עוד בתחילת האירוע, מתוך כוונה שיסייע ללוחמים שהיו בנגמ"ש הראשון שהתפוצץ. זו הייתה הטיסה הראשונה שלי במסוק".

■ בבית-החולים ■

"הגענו לבית-החולים רמב"ם. בלילה עברתי ניתוח ארוך בעין להוצאת הרסיסים. בראש עדיין יש לי רסיסים. היום יש לי עין זכוכית, מתברר שאפשר להסתדר עם עין אחת, ויש דברים יותר גרועים שלא נצטרך להגיע אליהם. בדיעבד, הטיפול הרציני נגמר בלילה הראשון. מעשית, במשך מספר ימים נוספים, פרופ' בלומנטל ו"ל שאני מוריד בפניו את הכובע, טיפל בי. בכלל, רפואת העיניים בתל השומר (לשם הועבר ברקאי מאוחר יותר, פ"ו) הייתה מעל ומעבר.

"אחרי שבוע חזרתי והספקתי לטפל ברכבים של הגדוד. טיפלתי גם ברכבו של עמירם במוסך הצבאי בבת גלים. תוך כדי שטיפלתי ברכב ראיתי מסוקים מגיעים. הלכתי לרמב"ם לראות מי מגיע ולעזור לדרחף מיטות שמגיעות. על המיטה שתפסתי היה עמירם לוין. אחרי זה הוא שכב באותה מיטה שהייתי בתל השומר. אני חושב שלאיש הזה יש חלק נכבד במה שהגרוד שלנו הצליח לעשות. זה אדם שהוא משכמו ומעלה. אני חושב שרק אנשים כאלה יכולים להוביל חיילים שיעשו הכל על מנת לנצח. הוא פשוט מצביא במלוא מובן המילה.

"אחר-כך השתחררתי, הגעתי לקיבוץ עין

סיפורו של האלוף (מיל') יצחק מרדכי, על אודות הנסיבות שבגינן הוענק לו עיטור העוז לאחר מלחמת יום הכיפורים (צומת גיבור, 29 ביוני 2007), עורר לא מעט תגובות שנתקבלו במערכת. הכותבים, לוחמים מן השורה וקצינים ברימוס, ביקשו למחות על גרסתו של האלוף (מיל') מרדכי להתנהלות גדוד 890 בפיקודו ב"חווה הסינית" במלחמת יום הכיפורים. בין הכותבים: סרן (מיל') חזי רחבש, דני קריאף, רס"ד (מיל') עוזי בן-צבי ואביתר בן-צדף מהמכון הבינלאומי למדיניות נגר טרור במרכז הבינתחומי הרצליה.

בן-צדף, במסגרת עבודת הפורום לאורוח תחקירי קרבות ולקחי מלחמה, תחקר, לדבריו, במשך שלוש השנים האחרונות את קרבות הצליחה, ושחזר את לחימת אנשי גדוד 890 ואת חילוצם. לפי ממצאיו, את החילוץ עשו לוחמי חרמ"ש (מיל') מפלוגה ה' מגדוד הטנקים 100 בפיקודו של סרן (מיל') גרעון דוברצקי ו"ל: סגן (מיל') יעקב שור – סמ"פ חרמ"ש מחטיבת הטנקים 217 – ואנשי המילואים של פלוגת הסיור "במבה" מחטיבת הטנקים 460.

חלק אחד בחילוץ נעשה, כאמור, על-ידי מחלקת החרמ"ש של סגן (מיל') חיימוביץ מחטיבת הטנקים 217. "כל האנשים הללו סולקו על-ידי מרדכי ואנשיו מסיפור הקרב – כבר לפני 33 שנה... כדי להעצים את לחימתו וכביכול להאדירה, מרדכי מחק לחלוטין פעולה מוצלחת מאוד", כתב בן-צדף, החולק על עצם הענקת העיטור למרדכי ואף עתר בשעתו לבג"ץ, יחד עם חבריו, על מנת שארכיון צה"ל יפתח בפניהם

הקרב בחווה הסינית: המחלוקת נמשכת

את מסמכי ועדת העיטורים. "קיבלנו היתר לעיין בתיקים הללו. מצאנו אותם ריקים, או מלאים בתרשומות של דיונים מבישים ולא-רלוונטיים. כלומר, אין בתיעוד שום אסמכתא, שתאשש את הענקת העיטורים לעשרות לוחמים, וביניהם אנשי גדוד 890 במלחמת יום הכיפורים", טוען בן-צדף.

הפורום לאורוח תחקירי קרבות ולקחי מלחמה וכותבים הללו. אחרים פרסמו, לדברי בן-צדף, מאמרים, תחקירים וראיונות בעניין גרסתם של מרדכי ושל אנשיו על לחימתם במלחמת יום הכיפורים – כולל עימותים של אנשי הפורום לאורוח תחקירי קרבות ולקחי מלחמה עם מרדכי ועם כמה מנציגיו בתוכניות טלוויזיה. "חיפוש קצר באינטרנט יעלה את שלל הכתבות, המאמרים, התגובות והממצאים שעוד יפורסמו בספרים, שמכין הפורום לפרסום", כותב בן-צדף.

הערת המערכת: המדור "צומת גיבור" נותן במה לחיילים ולמפקדים שצה"ל מוצא ראויים לקבלת צל"ש או עיטור מאז מלחמת השחרור ועד ימינו. המדור, הרואה אור מזה שלוש שנים, מביא את דברי המעוטר בלשונם, כמעט ללא התערבות, ואינו עוסק או מסוגל לעסוק בשיפוט או בחייו דעה כלשהי על עצם הענקת העיטור ונסיבותיה. משבט הדברים, ישנם לא מעט עיטורים שנסיבות הענקתם שנויות במחלוקת, והמקרה שלפנינו הוא, ככל הנראה, דוגמה לכך. כך או כך, פרסום תמצית טענותיהם של בן-צדף וחבריו אינו בבחינת נקיטת דעה כלשהי בסוגייה שלפנינו.

ואף אחד לא כתב על זה. לדוגמה, אותו סמג"ד שוינק על הרימוק והציל את כל היחידה שלו (רס"ן רועי קליין ו"ל, פ"ו). לכן מגיע לו מעבר לעיטור הגבורה. אני מדבר על זה ויש לי דמעות בעיניים. אני חושב שזה מופת חסר תקדים. זה עילוי של רגע שבו הוא הציל את כל היחידה שלו.

"הבעיה, שציונים לשבח במהלך המלחמות הופכים להיות מאבק מפקדים, מי קיבל ביחידה שלו. שוב פוליטיקה שהיא לא תקינה. אני חושב שטוב היה למדינת ישראל אם היא הייתה מפסיקה עם זה. היא יכולה לתת עיטורים פנימיים בתוך היחידות. אצלנו בגדוד היה מ"מ שטנק אחד שלו נפגע. תוך כדי ירי הוא עבר לטנק השני, חילץ את החייל מתוך הטנק הבווער. אז בגלל שהוא לא נפצע ואף אחד לא ריבר, הוא לא קיבל. האמת? הוא לא עשה פחות ממני. הוא עשה הרבה יותר".